

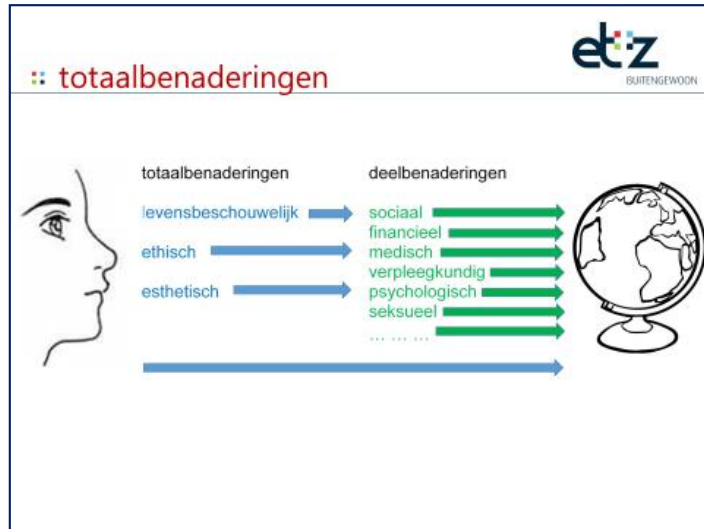

BUITENGEWOON

- Bedrijfsopleiding 'leiden van moreel beraad'
bijeenkomst 3 - moreel beraad - spiritualiteit
zorgethiek en verbatimbespreking
Tilburg 2021
docent/trainer: Ad van Kuyck

Bedrijfsopleiding 1

et:z
BUITENGEWOON

Ethische vraag:

- formulering moet neutraal zijn
- in de vraag een persoon voorkomen wiens gedrag centraal staat
- gaan over datgene waarover je je het meeste druk maakt
- het moet een vraag naar iets zijn waarover je van mening verschilt

moeten, 'dienen', of 'behoren' te doen...

- mogen wij... (mag ik)
- moeten wij... (moet ik)
- is het goede zorg om...
- is het verantwoord om...

et:z
BUITENGEWOON

ethiek stelt de vraag:
hoe kunnen we goed handelen bevorderen?

op deze vraag is geen standaard antwoord mogelijk

et:z
BUITENGEWOON

ETZ-methode van ethisch redeneren

principe ethiek – moreel beraad

- 1 wat is je eerste gevoel?
- 2 welke informatie ontbreekt?
- 3 wat is de gewenste situatie?
- 4 wat is de ethische vraag?
- 5 welke principes/waarden zijn in het geding?

principes	kernwaarden bijvoorbeeld	waarden afdeling bijvoorbeeld
-respect voor autonomie -weldoen -niet schaden -rechtvaardigheid	-passie -open -presteren -flexibel	-respect -professionaliteit -samenwerking

6 hoe gaan we verder?

een goede casus voor moreel beraad
is een casus die één van de deelnemers
aan het beraad zelf heeft meegemaakt
en te denken geeft

onderbuikgevoel- onrust- woelen in bed-zit niet lekker

verder moet het een verhaal zijn
met een morele lading en moet het
een casus zijn die voor de andere
deelnemers interessant is (herkenbaar)

Bedrijfsopleiding 2

 MENSBEELD

het idee dat mensen hebben over
'wat een mens eigenlijk is',
bepaalt in belangrijke mate welke
ethische vragen ze hebben

zorgende mensbeeld autonome mensbeeld

Tronto ziet zorgen als een morele handeling:

oog hebben voor
ervoor zorgen dat
zorgen
reageren op zorg

morele elementen

- aandacht
- verantwoordelijkheid
- competentie
- responsiviteit

Joan Tronto

morele elementen

neem een patiënt in gedachte met wie je een 'klik' hebt
of
bespreek een patiënt, die de (meeste) collega's kennen en met wie de zorg niet 'lekker' loopt

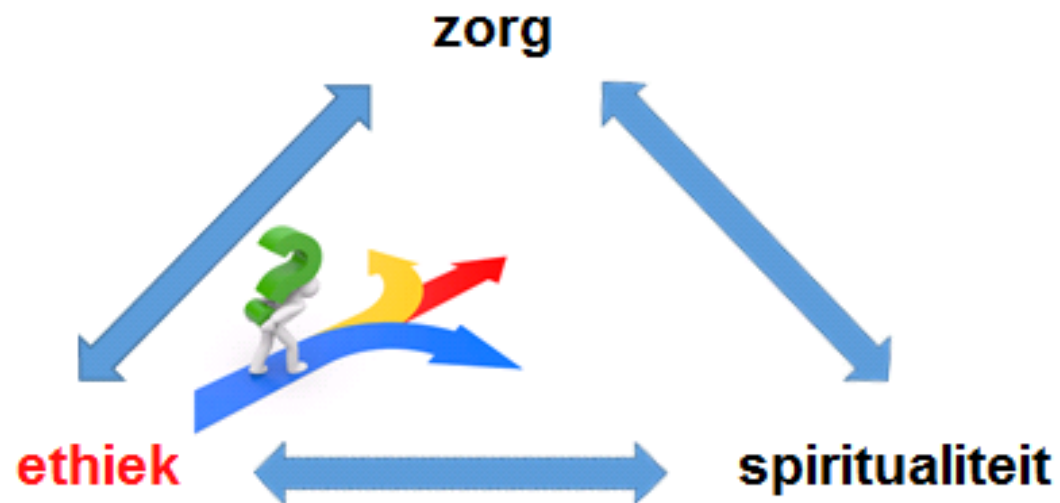

- eerste uur leiden van moreel beraad
- tweede uur zorgethiek en spiritualiteit
- derde uur verbatimbespreking

eerste uur leiden van moreel beraad

- 1 wat is je eerste gevoel?
- 2 welke informatie ontbreekt?
- 3 wat is de gewenste situatie?
- 4 wat is de ethische vraag?
- 5 welke principes/waarden zijn in het geding?

principes	kernwaarden bijvoorbeeld	waarden afdeling bijvoorbeeld
-respect voor autonomie -weldoen -niet schaden -rechtvaardigheid	-passie -open -presteren -flexibel	-respect -professionaliteit -samenwerking

- 6 hoe gaan we verder?

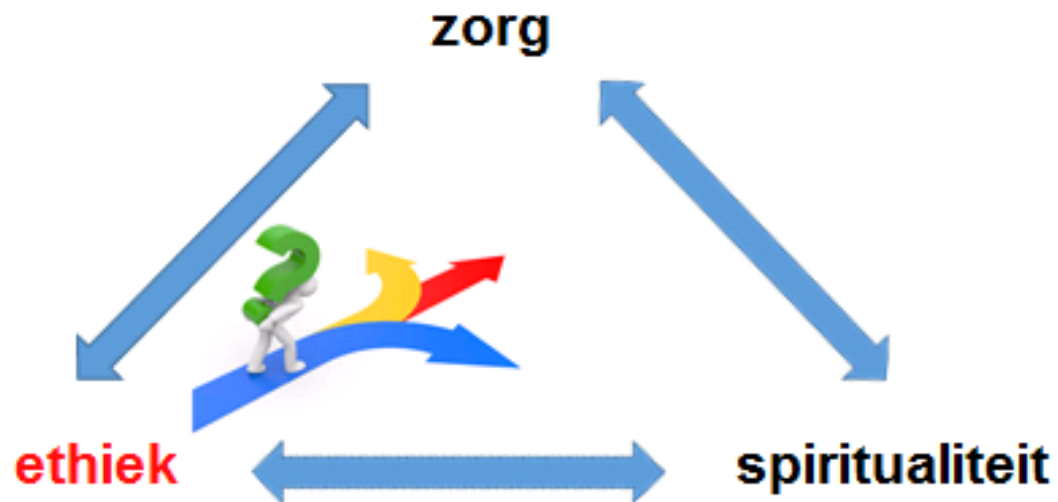
moreel beraad: zorgethiek 'klikgesprek'

<p>aandacht: hoe komt pt. jouw leven binnen? hoe vraagt pt. aandacht? wat zie je/ervaar je? wat weet je van de (spiritualiteit) pt.? wat staat er op het spel? wat zijn de opgaven voor de pt.? vindt er reductie plaats?</p>	<p>verantwoordelijkheid: wat is je verantwoordelijkheid? waar voel je je verantwoordelijk voor? waar ga je voor? waar ga je niet voor?</p>	<p>competentie: waar breng je je beroep in? waar breng je jezelf in? wat voelt goed? wat voelt niet goed?</p>	<p>responsiviteit: wat was de reactie van pt.? wat deed dat met je? heb je feed back georganiseerd?</p>
---	---	--	---

tweede uur zorgethiek en spiritualiteit

Waar gaat het hier volgens mw. Tronto mis en wat gaat er goed?

Waar gaat het hier volgens mw. Tronto mis en wat gaat er goed?

moedig – ... – uit op vriendschap – analytisch – oprecht –
verantwoordelijk – gemakkelijk – collegiaal – deugdzaam –
integer – respectvol – kritisch – uit op traditie – intelligent – op
zoek naar zekerheid – ... – stabiel – onevenwicht – eigenwijs –
rechtvaardig – uit op eigen gewin – doorzetter – gemakzuchtig
– hulpvaardig – afhankelijk – gelijkgezind – solist – uit op
waarheid – open – gemakzuchtig – gesloten – hulpvaardig – lui
– ondernemend – onzeker – egocentrisch – duidelijk – minder
intelligent – uit op waardering – wijs – eigen belang –
...verantwoordelijk – gemakkelijk – collegiaal – deugdzaam –
integer – respectvol – kritisch – uit op traditie – intelligent – op
zoek naar zekerheid – ... – stabiel – onevenwicht – eigenwijs –
rechtvaardig – uit op eigen gewin – doorzetter – gemakzuchtig

totalbenaderingen

totaalbenaderingen

levensbeschouwelijk →

ethisch →

esthetisch →

→

deelbenaderingen

sociaal →

financieel →

medisch →

verpleegkundig →

psychologisch →

seksueel →

..... →

Verwijsrichting GV-MMW-MP en PSY

BUITENGEWOON

Psychologische en psychosociale hulpverlening

Wie vraag ik wanneer in consult?

Geestelijke Verzorging	Medisch Maatschappelijk Werk	Medische Psychologie	Psychiatrie
Laagdrempelige en ondersteunende contacten, ook zonder hulpvraag	Begeleiding van ziekte-gerelateerde emotionele gevolgen (zorgen/angsten), acceptatie- en verwerkingsthema's	Behandeling van ziekte-gerelateerde acceptatie/verwerkingsproblemen of angst-, spannings- en/of stemmingsklachten	Behandeling van psychopathologie met medicatie, coaching van verpleging en inschatting van gevaar
	Gematigde klachten	Matige tot forse klachten	Forse klachten
Thema's als eenzaamheid, overlijden, verlies van gezondheid of autonomie, moeilijke keuzes of uitzichtloosheid	Problemen in het systeem van de patiënt (gezin/familie)	Somatisch Onverklaarde Lichamelijke Klachten (SOLK)	Behandeling van ernstige angst, somberheid, slaapstoornissen, conversie, gedragsproblemen, zelfmoordgedachten en/of middelengebruik
Levensvragen / zingeving / spiritualiteit (Afscheids)rituelen Ethische advisering / moreel beraad	Praktische hulpverlening gerelateerd aan ziekte (wonen, voorzieningen, werk, financiën etc)	Cognitieve problemen (b.v. concentratie- en geheugenproblemen)	Delier

NB: Het is te allen tijde mogelijk advies te vragen (bijv. over de meest geschikte verwijzer) aan één van de psychosociale hulpverleners, zonder dat meteen de patiënt in behandeling genomen wordt. Indien nodig stemmen bovengenoemde disciplines met elkaar de zorg af.

onder „spiritualiteit/spiritueel“
wordt verstaan

Trage vragen
Religie *Levensvragen*
Levensbeschouwing **Spiritualiteit**
Existentieel **Zingeving**
Transcendentie *Levenskunst*
Filosofie

wat is dan spiritualiteit/spiritueel?

geen definitie, maar zoekontwerp

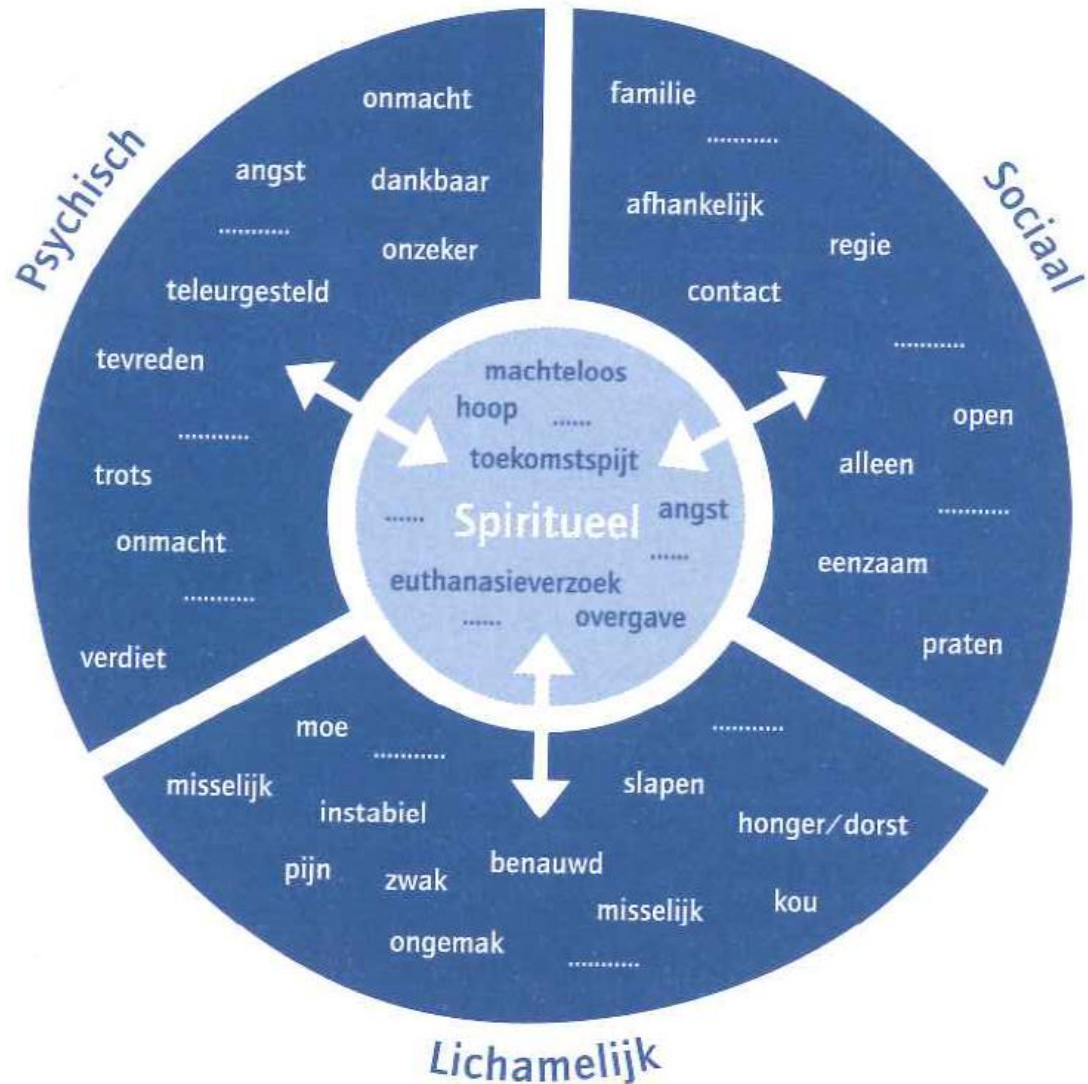
- wat inspireert je?
- wat houd je gaande?
- waar leef je voor?
- waar is je thuis?
- wie zie je staan?
- wat vind je echt belangrijk?
- is er leven na de dood?

vragen die zich aan je opdringen

moeites in de terminale fase

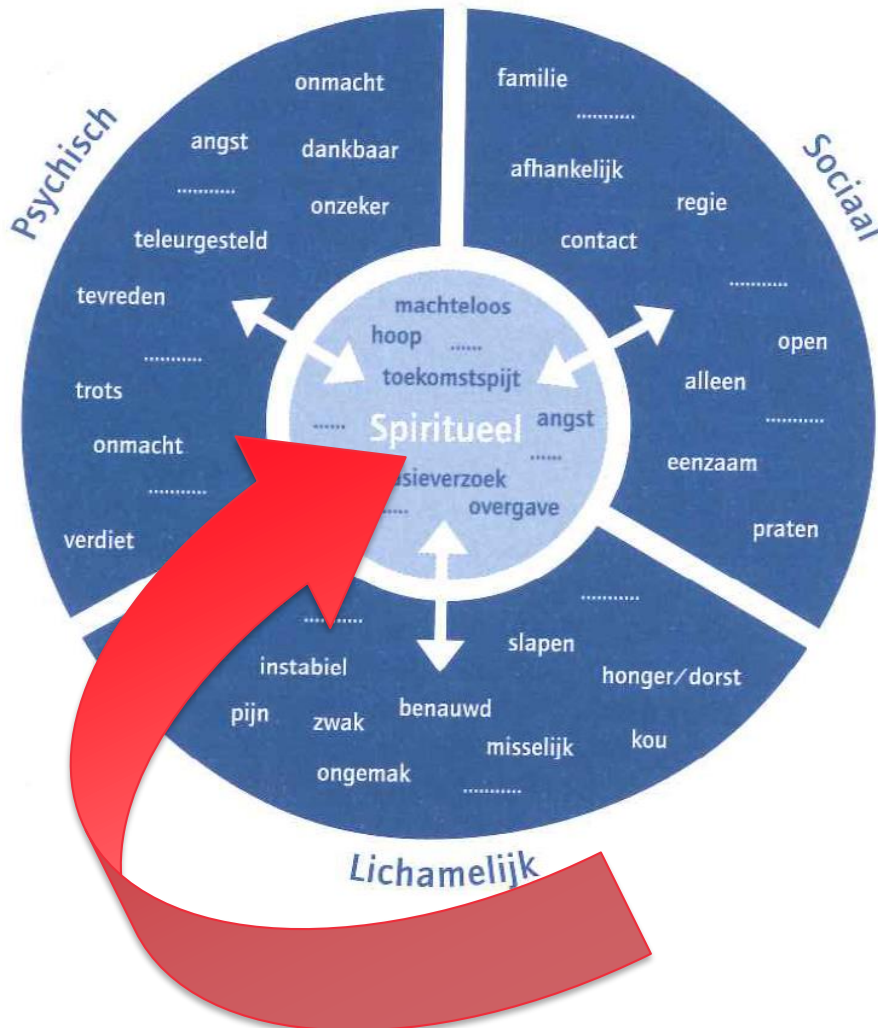
boekbespreking

<https://www.vptz.nl/>

luisteren van buiten naar binnen

houding

-aandacht voor
verschillende
betekenislagen

-omgaan met vragen
waarop je geen antwoord
kunt geven

-aandacht voor het
spirituele proces

vier betekenislagen in één gesprek

De **feitenlaag**, mensen gebruiken feiten om iets uit te drukken over zichzelf: dat is mijn hond, mijn hobby, zo deden we dat thuis altijd

De **gevoelslaag**, de dingen die ons raken

De **identiteitslaag**, hoe de mens gezien wordt en zichzelf ziet

De **spirituele laag**, dat wat hij als waardevol beschouwt en waar hij zich mee verbonden voelt

In deze laag ervaart de mens de grenzen van de maakbaarheid en tevens de schoonheid van de dingen en de schepping

Sander de Hosson

Sander de Hosson beschrijft in zijn TEDx Talk het ongekende belang van palliatieve zorg. Hierbij moet niet de ziekte behandeld worden, maar de hele mens.

Marc Desmet

deugdenethiek
als brug tussen
spiritualiteit en
palliatieve **zorgethiek**

deugdenethiek/zorgethiek (legitimiteit)

- ontwikkelen goede attitude, grondhouding, visie inoefenen
- aanvoelen = innerlijk kompas: wanneer/hoe komt de patiënt mijn leven binnen? wat doet de patiënt mij?
- Icarus
- pluralistische samenleving: welke deugd is goed?

- ontwikkelen goede regels
- wetten, rechten, strategieën, procedures, protocollen, codes, standaarden, richtlijnen, beslissingsbomen...
- + helder en controleerbaar
- - je komt er niet altijd uit

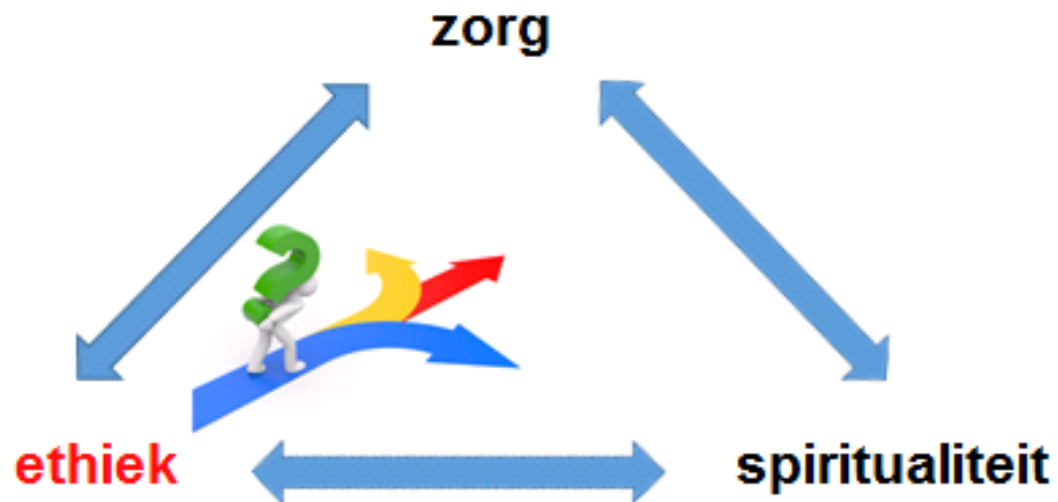
zelfbeschikking/autonomie

- zelf beschikken over zijn of haar leven
- limieten aan zelfbeschikking (auto)
- euthanasie...
- zelfbeschikking in
verbinding door
deugden

derde uur verbatimbespreking

verbatimbespreking + kort verslag moreel beraad

bijeenkomst 3:

...

verbatimanalyse 1

aub 10 x kopiëren en
meebrengen

bijeenkomst 4:

...

verbatimanalyse 2

aub 10 x kopiëren en
meebrengen

bijeenkomst 5:

...

verbatimanalyse 3

aub 10 x kopiëren en
meebrengen

Oratie Google:
zijn is gezien worden Anne Goossensen

'Ervaring niet vereist'
Hoofdstuk 5
Leonie Holtes

